

Asia: VN/14758/2021

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ilmastaselvityksestä

1. Asetuksen yleinen palaute

a. Onko asetuksessa kuvattu arviointimenetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [kts kommentit asetusluonnoksen pykäliin]

b. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta se osaltaan tukee hiilineutraaliuden saavuttamista Suomessa?

Kyllä

c. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

En osaa sanoa

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

En osaa sanoa

e. Muita yleisiä kommentteja:

-

2. Kommentit asetusluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen vähähiilisyden arviointi

Asetusluonnos perustuu eduskunnassa käsiteltävänä olevaan HE 139/2022 vp (rakentamislaki) ja sen 38§:ään. Tavoitteena on aikaansaada rakennuksia, jotka ovat käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla vähähiilisiä. Laki asettaa rakennuksille käyttötarkoitukselliset raja-arvot, joiden tulisi perustua koko elinkaaren aikana tapahtuvaan energian ja materiaalien kulutukseen.

Asetusluonnoksessa hiilijalan- ja hiilikädenjäljen laatimisvastuu olisi pääsuunnittelijalla, rakennussuunnittelijalla ja erityissuunnittelijalla ”tehtäviensä mukaisesti”. Asetusluonnos ottaa

vahvasti kantaa eri toimijoiden vastuisiin ja rajaa elinkeinon vapautta arvion laatimisen asetuksessa nimetyiltä tahoilta. Rakentamishankkeeseen ryhtyvän sopimuksenvapautteen tulee edelleen kuulua mahdollisuus valita kuhunkin hankkeeseen sopivin taho arvioijaksi.

Ehdotetaan asetusta muutettavaksi ja väljennettäväksi siten, että arviot laatii tai laadituttaa rakentamishankkeeseen ryhtyvä.

Asetusluonnoksessa esitetään arvioitavaksi sekä hiilijalanjälki että hiilikädenjälki. Vaikka hiilikädenjäljen arvioinnilla voidaan osoittaa rakentamisen kasvihuonekaasupäästötoimien tehokkuutta, on kädenjäljen arvioinnin pakollisuutta koskevaa velvoitetta syytä vielä harkita kansallisten päästövähennystavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Ehdotamme asetusta tarkennettavaksi siten, että rakennuksen hiilijalanjäljen arviointi riittäisi osoittamaan rakentamisen elinkaaren aikaiset ilmastotoimet.

Hiilikädenjälkeä voidaan pienentää mm. nykyaikaisella kiinteistöautomaatiolla, joka parantaa rakennuksen energiatehokkuutta ja ohjaa kaikkea sen energiankäyttöä tarpeen mukaisesti.

Asetusluonnos sisällyttää hiilijalanjäljen arviointiin myös rakennuksen käytön aikaiset rakennustuotteiden vaihdot. Vaatimusta voi perustella kierrätystä varten tarvittavien tietojen keräämisellä, mutta koska todellisuudessa vaihdettavien rakennusosien määrää on hyvin vaikea ennustaa eikä kerättävällä tiedolla todennäköisesti olisi käytännön merkitystä, ehdotamme asetusta tältä osin kevennettäväksi. Vaihdettavien rakennusosien kierrätystä tulee edistää siten, että se liittyy vahvemmin todelliseen vaihtotarpeeseen ja -ajankohtaan.

Rakentamisen tuotetietojen hyödyntämisellä voidaan merkittävästi tehostaa rakennuksen koko elinkaaren aikaisten materiaalien hyödyntämistä ja siten edistää rakennuksen elinkaaritehokkuutta.

Kierrätyksen tehostamiseksi ja mahdollistamiseksi ehdotamme kannusteita rakentamisen tuotetietojen systemaattiseen käyttöön.

2 § Määritelmät

-

3 § Arvioinnin kohde

Asetusluonnoksen ansioksi on sanottava, että se sitoo materiaaliselvityksen ja vähähiilisuuden arvioinnin tiedollisesti yhteen, jolloin vältetään ristiriitaisilta lähtötiedoilta ja päällekkäiseltä työltä.

4 § Arviointijaksojen pituudet

Asetusluonnoksen arviointijaksoksi esitetään 50 vuotta. Arviointijakso on todennäköisesti riittävä, mutta samalla niin pitkä, että osa arvion tuloksista on vääjäämättä epätarkkoja ja jopa epätarkoituksenmukaisia.

Etenkin käytönaikaisen energian päästöt todennäköisesti alenevat merkittävästi noudatellen nyt käynnissä olevaa vahvaa suuntausta kohti uusiutuva energiaa sekä regulaation (REPowerEU sekä EU ETS) kautta että energiantuottajien investointien myötä. On siis melko rohkeata arvioida rakennuksen energiankäytön hiilijalanjälkeä näin vahvasti muuttuvassa ympäristössä etenkin, kun rakennusten energiankäyttö muodostaa erittäin merkittävän osan hiilijalanjäljestä.

Ehdotamme rakennuksen energiankäytön jättämistä pois hiilijalanjäljen arvioinnista ja sen sijaan keskittymistä materiaaliselvityksessä esitettävien rakennusosien ja -materiaalien hiilijalanjäljen arviointiin. Näin saadaan hyvä kuva nykyhetken rakentamisen ja siinä käytettävien materiaalien hiilijalanjäljestä.

5 § Arvioinnissa käytettävät tiedot

Asetusluonnos esittää, että arvioinnin olisi pohjauduttava arviointihetkellä käytössä olevaan tuotanto-, kierrätys- tai energiateknologiaan sekä arviointihetkellä tiedossa oleviin muutoksiin, jotka tulevaisuudessa koskevat energiaa tai rakennus- ja purkujätteiden käsittelyä.

Tietojen oikeellisuuden ja niiden vertailtavuuden säilyttämiseksi ehdotamme käytettäväksi vain tietoja, jotka koskevat rakennusosia ja -materiaaleja. Elinkaaren aikana tapahtuvien muutosten ennakointi on haasteellista, joten pidämme parempana, että muutokset huomioidaan päästötietokannassa kulloinkin saatavilla olevan tietämyksen kautta. Näin säilytämme myös aidon kilpailun, kun rakennusmateriaalivalmistajat kehittävät ja tuovat markkinoille selkein kriteerein vertailtavissa olevia tuotteita.

Digitaalinen tuotetieto tulee olemaan merkittävässä roolissa ja onkin erittäin tärkeää varmistaa sujuva tuotetietojen käyttö sekä erilaisin yhteensopivin rajapinnoin että nykyisin toimialalla käytössä olevien mukaisin tietorakennemäärittelyin.

6 § Hiilijalanjäljen arviointi

Ehdotamme rakennuksen energiankäytön jättämistä pois hiilijalanjäljen arvioinnista ja hiilijalanjäljen arviointia niin, että keskitytään materiaaliselvityksessä esitettävien rakennusosien ja -materiaalien hiilijalanjäljen arviointiin.

7 § Rakennustuotteiden valmistus

-

8 § Rakennustuotteiden vaihdot

Ehdotamme asetusta tältä osin kevennettäväksi. Vaihdettavien rakennusosien kierrätystä tulee edistää siten, että se liittyy vahvemmin todelliseen vaihtotarpeeseen ja -ajankohtaan.

9 § Rakennus- ja purkumateriaalin käsittely

-

10 § Rakennus- ja purkumateriaalin loppusijoitus

-

11 § Kuljetukset

-

12 § Työmaatoiminnot

-

13 § Energian käyttö rakennuksessa

Asetusluonnoksen haasteellisin ja samalla epä johdonmukaisin kohta liittyy rakennuksen käytön aikaisen energiankulutuksen hiilijalanjäljen arviointiin. Käyttöenergian GWP-arvoa esitetään laskettavaksi siten, että asetuksen 1010/2017 mukaista laskennallisen energiatehokkuuden arvoa, joka siis perustuu painotusenergiakertoimilla painotettuihin energiamääriin, kerrottaisiin edelleen GWPE_i-luvulla.

GWPE_i-luku olisi kansallisen päästötietokannan sisältämä vuosittainen kasvihuonekaasujen ominaispäästö, joka syntyy ostoenergian kulutuksen seurauksena ja sisältää kansallisen päästötietokannan oletuksen energiamuodon tulevaisuuden päästövähennemästä, kgCO₂e/kWh.

Tämä laskentatapa johtaa kahdella tavalla väärään arvioon. Ensinnäkin painokertoimien (primaarienergiakertoimien) arvot eivät ota huomioon energian tuotannon päästöttömyyskehitystä.

Siten ne jättävät paitsioon osan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kannalta suotuisista vaihtoehdoista.

Toiseksi painokertoimilla painotettu energiankulutus ei vastaa rakennuksen todellista loppuenergiankulutusta ja antaa siten virheellisen kuvan todellisesta fysikaalisesta energiatehokkuudesta.

(Asetus 1010/2017: Laskennallinen energiatehokkuuden vertailuluku (E-luku), jonka yksikkönä käytetään kWhE/(m² a), on energiamuotojen kertoimilla painotettu rakennuksen laskennallinen ostoenergiankulutus rakennuksen lämmitettyä nettoalaa kohden vuodessa.)

Ehdotettu menetelmä ei edistä markkinalähtöisiä päästövähennystoimia eikä materiaalikehitystä eikä se huomioi mitenkään sähköenergian tuotannon päästöttömyyskehitystä. Kansallisen päästötietokannan ehdotetut sähköenergian päästöarvot eivät vastaa jo tähän mennessä toteutunutta päästökehitystä saatika tulevaa. Tällaisen menetelmän arvojen käyttö sementtoisi sähköenergian päästöt liian suuriksi, mikä ei voi olla tarkoituksenmukaista.

Mikäli rakennusten energiankäytön GWP halutaan sisällyttää arvioon, olisi oikeampi tapa käyttää todellista ostoenergiankulutusta ilman painokertoimia ja käyttää päästöarvoja, jotka saadaan energiatilastoista.

14 § Hiilikädenjäljen arviointi

Ehdotamme hiilikädenjäljen arvioinnin pakollisuuden poistamista ja sen sijaan kannustamista sen vapaaehtoiseen käyttöön.

15 § Uudelleenkäyttö ja kierrätys

-

16 § Hyödyntäminen kierrätyspolttoaineena

-

17 § Hyödyntäminen polttolaitoksessa

-

18 § Ylimääräinen uusiutuva energia

-

19 § Hiilivarasto

-

20 § Karbonatisoituminen

-

21 § Istutettava puusto

-

22 § Ilmastaselvityksen laadinta ja päivittäminen

Ilmastaselvitys perustuu hiilijalanjäljen arviointiin ja sen lähtötietoina toimivaan materiaaliselosteeseen. Ehdotamme joustavuutta ilmastaselvityksen päivityksen toimittamiseen, jotta ilmastaselvitys ei jumittuisi rakentamisen luovutusvaiheen ruuhkaan vaan sen voisi toimittaa tarkennettuna yhden vuoden kuluttua rakennuksen käyttöönotosta. Näin parannettaisiin arvioinnin laatua.

23 § Ilmastaselvityksen sisältö

-

24 § Vähähiilisyiden tulosten esittäminen ilmastaselvityksessä

Ehdotamme, että hiilijalanjälki koostuisi osista A1-3.

25 § Arvioinnin tulosten kohdistaminen eri käyttötarkoituksille

-

Muhonen Sallamaari
Sähköteknisen Kaupan Liitto ry